Per una nova esquerra nacionalista

Noel Huguet

Febrer 2024 L'Europeu

Els independentistes vivim sota la llarga ombra de la gesta extraordinària que fou l'1 d'Octubre, amb el remordiment de no estar a l'alçada d'allò que nosaltres mateixos vam ser, i amb la confusió d'un exèrcit que es va retirar a casa desorganitzadament, sense que ningú tingués el coratge d'anunciar-ho. Es va tractar d'una victòria esclatant i, alhora, d'una derrota humiliant, i el que és pitjor: d'un camí desconcertant que ens ha deixat no sabem ben bé on.

Aquells que ens ubiquem ideològicament a l'independentisme d'esquerres, o a l'esquerra independentista, també nedem dins les aigües tèrboles del postprocés. En el nostre cas, el problema és doble: l'esquerra viu arreu del món un moment històric de desorientació i, a més, no tenim clar com relacionar l'eix nacional amb el "social". Amb aquesta sèrie de tres articles vull contribuir a aquest debat i articular algunes idees mitjançant la reivindicació d'un terme denostat: el nacionalisme.

El nacionalisme, un got mig ple

El primer pas és rescatar nacions i nacionalismes d'aquest pou de demonització i mentides que reproduïm acríticament. Hi ha hagut una caricaturització del nacionalisme que podem reduir a dos arguments: que les nacions estimulen l'enemistat entre persones, i que les nacions són un artefacte alienant per al poble.

En el primer cas s'argumenta que el nacionalisme està vinculat al rebuig a l'estranger, i que porta al feixisme i als conflictes entre nacions. "Imagina que no hi ha països (…) imagina tothom vivint la vida en pau", cantava John Lennon mentre alimentava aquest imaginari. El petit problema és que, abans de les nacions, no hi havia una germanor global entre humans, sinó tot el contrari. Les nacions generen una innovació històrica: comunitats solidàries que agreguen milions de persones desconegudes.

La xenofòbia, el feixisme o l'odi internacional són una possible derivada del nacionalisme, perquè tota comunitat té per definició un exterior. Ara bé, l'existència de nacions és perfectament compatible amb la cooperació internacional o amb la democràcia. De fet, difícilment podem imaginar la democràcia o les conquestes republicanes i socialdemòcrates sense les

comunitats nacionals i la vertebració social massiva que aquestes institueixen.

Un segon discurs antinacional, àmpliament gastat, és la concepció que les nacions son una construcció arbitrària, una ficció de les elits per a manipular les masses. A banda del to conspiranoic que sobrevalora la capacitat de les elits per esculpir unilateralment la societat, hi ha un altre punt feble: tota comunitat que inclogui desconeguts és una ficció "imaginada", i no per això és menys real. La força de la humanitat radica en part en aquesta capacitat d'organització a gran escala, i en l'ús d'institucions que no es poden palpar però que produeixen efectes reals.

El nacionalisme pot ser un instrument d'engany social en funció de qui aconsegueixi erigir-se com a veu de la nació. Aquesta veu, no cal dir-ho, ha estat sempre disputada per tots els agents polítics i conflictes socials que travessen qualsevol país. Conflictes que, forçosament, no són universals, sinó que adopten una escala estatal, i en els quals els diversos agents han anat establint, per correlació de forces, el seu programa.

Tot i que les conquestes populars, de la classe obrera, de les dones, etc. s'institucionalitzen en el marc nacional, moltes esquerres han continuat rebutjant aquest caire essencial de la política contemporània. Aquesta mena de prejudicis han donat via lliure a les dretes per arrogar-se la bandera del país, cosa que ha acabat autoconfirmant la profecia antinacional d'aquestes esquerres. Tot i així, per a la dreta la nació és una eina sempre incòmoda per una raó molt simple: té una connotació solidària i comunitària inapel·lable.

El fenomen nacional importa

Lamentar-se perquè la política està impregnada de la qüestió nacional és com si un ocell es queixés perquè l'aire el frena quan vola. Senzillament, no hi ha política contemporània fora de la nació i del nacionalisme. Les comunitats i les identitats polítiques són nacionals, les eines polítiques són nacionals, i el fenomen nacional travessa, interacciona i ho condiciona tot. La ficció no són les nacions, sinó pretendre fer política al marge d'aquestes.

Aquells que han teoritzat i desplegat estratègies obviant aquesta dimensió s'han estavellat contra la realitat. Aquells que reiteradament han pronosticat la fi de les nacions en pro de la globalització o de l'hegemonia d'altres ideologies aglutinadores, s'han hagut d'empassar les seves paraules. Aquells que s'han autoproclamat no-nacionalistes, s'han limitat a acabar reproduint acríticament els postulats del nacionalisme hegemònic.

I és que oposar-se a tractar conscientment el fenomen nacional és, *de facto*, defensar el sistema vigent d'Estats-nació. Si a Catalunya no ets independentista, aleshores és que ets unionista. No hi ha espai per a la neutralitat: o reprodueixes el mapa de fronteres o el qüestiones, o combats el sistema de jerarquies entre cultures i, per tant, entre els membres d'aquestes cultures, o l'empares.

Aquells qui poden viure la seva nacionalitat amb normalitat i sobirania ens posaran la mà sobre l'espatlla i ens suggeriran amb paternalisme, inconscients dels seus privilegis, que deixem córrer aquesta qüestió. No només això, tindran la gosadia d'acusar-nos d'etnicistes en la seva llengua hegemonitzada. Malauradament, aquest discurs bensonant i fal·laç ha quallat en algunes nacions oprimides. Ens passa molt més als catalans que a gallecs o bascos, per exemple, i ja no parlem dels països perifèrics del món que han patit les manifestacions més diverses del colonialisme.

Diferents tipus de nacionalisme

Un cop haguem assumit que tot plantejament anacional el podem llençar directament a la brossa, el segon pas és anar de compres i triar el nacionalisme que més s'ajusti a les nostres circumstàncies. I és que aquesta ideologia és tan gran i important que tolera una gran varietat de formes, sovint contradictòries entre elles.

En conseqüència, hem de distingir entre el nacionalisme d'emancipació i nacionalisme d'opressió, el supremacisme i l'imperialisme. Entre nacionalisme de resistència en la seva fase cultural (que al nostre país sovint anomenem catalanisme) i nacionalisme d'emancipació en la seva forma plena i política, que sovint va associat a la lluita per la sobirania, a la capacitat per decidir sense tutelatges estrangers.

Podem distingir entre el nacionalisme que dibuixa una comunitat abstracta i aquell que la concreta en la diversitat de persones que la componen, amb els seus interessos, preocupacions i necessitats. Podem identificar el patriotisme que busca neutralitzar o amagar la resta de conflictes que travessen les societats, i el que busca tractar-los.

Podem distingir entre nacionalismes elitistes i autocràtics i nacionalismes populars i democràtics. Entre els que van carregats de programa conservador i reaccionari i els que van associats a un programa de denúncia de les desigualtats i d'emancipació social.

Podem distingir entre els que assumeixen que les nacions i cultures evolucionen i estan en permanent construcció i contaminació, i els que es nodreixen de postures més essencialistes i reactives a qualsevol canvi. Els que defineixen la pertinença a la nació segons els orígens dels

seus membres i els que la defineixen segons la voluntat de destí compartit. Els que antagonitzen amb altres nacions i ètnies i els que busquen bastir ponts de cooperació, solidaritat i empatia entre pobles.

Fins aquí, ens hem situat en un terreny en certa manera introspectiu i analític, però sense respondre del tot la pregunta de per què cal que l'esquerra es defineixi obertament com a nacionalista, i si això realment serveix per alguna cosa. Ho abordarem al proper article.

Sinceritat i claredat: un conflicte nacional

Potser semblarà naïf, però la sinceritat i la claredat són valors importants si es volen construir relacions socials vigoroses, i ens en calen si volem acumular forces per (poca broma) destruir un Estat-nació. Necessitem organitzacions sòlides que generin lleialtat i confiança; en canvi, l'independentisme ha treballat precisament en sentit contrari, fins al punt d'esdevenir una paròdia de si mateix que inspira més burla que respecte.

Tothom qui disposa d'una mínima formació en ciència política té clar que l'independentisme és nacionalista i no pot ser altra cosa. Tot i així, insistim en negar-ho, la qual resulta (com a mínim) còmica. La frase "som independentistes, no nacionalistes" ha estat durant anys un mantra dominant des de l'espai convergent al cupaire, en una mostra clara de subordinació de l'ètica a l'estètica, i de reproducció acomplexada dels mites postnacionals.

Perdent les paraules hem anat perdent els continguts i capant debats. A la vergonya de definir-se nacionalista l'ha seguit la vergonya de defensar la nostra nació i, consegüentment, s'ha buidat de contingut de l'independentisme i s'han buscat dreceres que no eren reals. Hem justificat l'independentisme i l'hem fonamentat sobre motius fal·laços, com si ens fes vergonya reconèixer que volem emancipar un país i viure la nostra nacionalitat amb normalitat.

Els independentistes, avergonyits de ser nacionalistes, hem elaborat discursos absurds per justificar-nos i mirar de convèncer els unionistes. Que si volem el referèndum perquè ens el prohibeixen; que si tota comunitat que ho vulgui té dret a decidir el seu futur; que si la independència ens donarà prosperitat; que si ens permetrà conquerir drets per a les classes populars; que si "Independència per canviar-ho tot", etc.

Tots tenim una certa intuïció que aquests plantejaments són falsos, però hi insistim mentre esperem que sedueixin majories. Si el que volem és, per exemple, aconseguir més drets democràtics, només hem de lluitar per transformar el nostre país, Espanya. Si, per contra, apostem per resoldre els nostres problemes per la via de la secessió, és perquè

impugnem no només el règim, sinó el mateix marc polític, la mateixa nació espanyola.

Al capdavall, si la forma d'acostar-te a nous públics és deformant el teu llenguatge, amb el temps pots acabar deformant les teves idees i no recordar ni qui ets; si mutes el teu discurs per parlar com els teus enemics, un dia et llevaràs convertit en el teu enemic, operant en el seu marc mental i arribant a les seves mateixes conclusions; si la dimensió nacional no importa, com sembla que defensa l'independentisme, aleshores en realitat no té cap sentit ser independentista.

Estratègia comunicativa, sí. Defensar una postura d'esquerres i democràtica al si del nacionalisme, també. Mentides bastes i renúncies programàtiques, no. Necessitem qüestionar la mateixa gramàtica política imperant sobre la qual analitzar la realitat. I és que una marca de la nostra opressió és que se'ns ha privat fins i tot de les paraules per entendre-la i defensar els nostres interessos. Si parlar de nacions ja implica l'etiqueta de nazi, senyal que estem conceptualment empresonats.

El conflicte que patim no és merament democràtic, o entre valors republicans i valors conservadors, com hem venut durant el Procés; no és un conflicte contra el feixisme, com planteja alguna esquerra radical per sentir-se còmoda amb l'estelada; no és només un conflicte del poble contra l'Estat, com proclamen alguns demòcrates; no és un simple conflicte territorial, com diria Podemos. És un conflicte nacional: som independentistes perquè som nacionalistes, i les nostres aspiracions nacionals no caben dins la nació espanyola.

El nacionalisme, a més, abasta àmbits que van més enllà de l'independentisme, i no s'exhaureix amb l'assoliment d'un Estat. La defensa contra els greuges i els atacs lingüístics o fiscals, per exemple, no entra en el paraigües de l'independentisme, ja que la defensa d'una comunitat és molt més que la lluita per la seva sobirania. L'independentisme només és una conseqüència programàtica de ser nacionalistes.

Té sentit, per tant, declarar-se nacionalista, si molta gent té una imatge errònia del que això significa? No és un error comunicatiu garrafal? Si entenem l'ús d'aquesta terminologia com una estratègia comunicativa disruptiva per forçar l'obertura del debat de continguts que hi ha rere la paraula, crec que no. Perquè no tenim una paraula millor, i perquè defensar la paraula és avui dia defensar algunes de les idees que hem perdut pel camí.

Un independentisme no nacionalista potser ha estat més còmode de vendre a curt termini, però s'ha construït sobre peus de fang, en un terreny aliè. Això és un problema, sobretot quan els mites de la

independència a tocar han mort, quan assumim que la independència serà llarga i costosa i quan tots hem tornat a la política autonòmica. Si no es tracta d'emancipar una nació, o si fer-ho no és important i valuós, no ens convencerem ni a nosaltres mateixos per sostenir la lluita que ens espera.

Sense tenir clara aquesta qüestió, perdem llençols ideològics a cada bugada. A cada nova campanya comunicativa els filtres d'Instagram ens distorsionen més la cara. Al final, s'acaba amb partits independentistes que gasten discursos impropis d'un moviment d'emancipació nacional, que flirtegen amb el lerrouxisme, amb el xarneguisme, que edulcoren discursos o que construeixen castells de cartes predestinats a ser tombats amb un simple buf de vent.

Acomplexament i colonització ideològica

Vindicar el nacionalisme permet, a més, explorar aspectes profunds d'aquest conflicte. L'opressió de qualsevol grup humà mai és només material. La subordinació sedimenta i estimula una psicologia social que la sosté. Una psicologia de l'oprimit que destaca per la manca d'autoestima, la mirada no autocentrada, la inseguretat, el victimisme i la condescendència amb un mateix. Pretendre entendre la política com una faceta independent de la resta de ciències socials, incloent-hi la psicologia, resulta impossible.

Si no t'estimes a tu mateix, qui t'estimarà? Si ens disculpem per voler tenir un país, qui convencerem de voler-lo? Emmotllant-nos a les categories que altres ens imposen i assetjats permanentment per la ideologia d'esquerres hegemònica a Occident, pensada des de les nacions amb Estat, hem estat desfigurats.Si tu mateix t'avergonyeixes de les teves idees, difícilment pots construir un moviment fort amb capacitat per a convèncer altra gent i noves generacions.

La inseguretat ens ensenya a sobrevalorar el nostre amo i a infravalorar-nos a nosaltres i la nostra capacitat per actuar. També ens porta a la covardia, que mai volem reconèixer com a tal i que disfressem de seny. Tal submissió ens injecta, també, una por atàvica al conflicte i als dolors i costos que podria implicar, com si pogués existir política sense conflicte, o emancipació sense resistències i opositors.

L'oprimit no només aprèn a viure sense dignitat i s'acomoda a la cel·la, sinó que també aprèn a pensar com el seu amo. L'esquerra no és aliena al bombardeig ideològic permanent que prové de les estructures de poder, i això inclou el nacionalisme hegemònic que impregna fins al moll de l'os (malgrat les màscares de complicitat) l'esquerra espanyola.

El nacionalisme espanyol d'esquerres adopta múltiples formes, una de les quals és de jugar amb la síndrome d'Estocolm del subordinat que s'il·lusiona a reformar Espanya. Continuem parlant de la necessitat de ser solidaris i no tancats, continuem somiant a arreglar aquest matrimoni forçat i tòxic, és a dir, a canviar la nostra parella, quan en realitat el que ens hauríem de preguntar és qui i com ha decidit que hem de viure a la mateixa llar política. Nosaltres, clarament, no hem estat.

Una altra màscara del nacionalisme espanyol és el lerrouxisme, de vegades anomenat soleturisme, que identifica el nacionalisme català amb un gran poder econòmico-polític i que s'omple la boca d'una presumpta solidaritat de classe que, per algun motiu estrany, requereix sempre la unitat de la nació espanyola. Aquesta és una perspectiva hegemònica a l'espai post-PSUC, que es dedica a obviar els greuges nacionals i que sovint analitza la política catalana abstraient-se de l'existència de l'Estat espanyol i culpant de tots els mals dels catalans aquest ésser mitològic totpoderós que és la burgesia catalana.

Vinculat fraternalment amb el lerrouxisme trobem el xarneguisme. Si el nacionalisme català és un invent burgès, aleshores allò subversiu i popular és parlar castellà. El xarneguisme també s'oblida del petit detall que els catalans són una minoria dins d'un estat que porta tres segles impulsant un nacionalisme opressiu que porta aparellat la imposició de la llengua castellana -amb forca èxit de moment.

El xarneguisme no és la dignificació d'una comunitat oprimida, sinó tot el contrari. La cultura espanyola-castellana no és una cultura *underground* a Catalunya: és la cultura nuclear de l'Estat i del seu nacionalisme agressiu contra les minories perifèriques. La llengua de l'Estat, del monarca, del govern, del Congrés, del BOE, dels jutges, dels funcionaris estatals a Catalunya i de la majoria de rics. És aquest poder estatal el que ha permès a l'últim segle minoritzar la llengua catalana i dopar la castellana.

Així doncs, ens toca centrar-nos una mica i deixar d'orbitar al voltant dels nostres enemics, incloent-hi els d'esquerres. No podem ballar constantment la música que altres toquen, ni posicionar-nos a X o Y en funció de si semblarem de dretes o no a ulls de l'esquerra madrilenya. Hem de ser capaços de pensar fora de la vitrina on ens han col·locat i vèncer inèrcies i pors.

Al tercer article abordaré les trampes teòriques del rebuig de l'esquerra antinacional a Occident, i com entenc que cal relacionar la lluita social i la nacional.

Podem assumir que vivim en un món de nacions i que, com a membres d'una nació oprimida, necessitem aprendre a pensar i a parlar amb claredat i de forma autocentrada. Tanmateix, això no és fàcil perquè,

com assenyalava a l'anterior article, gran part de la teoria de les esquerres d'Occident s'ha escrit des de nacions amb Estat i, per tant, amb un biaix de conservadorisme fronterer i rebuig en relació amb els nacionalismes d'emancipació com el nostre.

Donar-li espai al fet nacional

La relació entre nacionalisme i socialisme ha estat, al llarg del temps, un dels debats durs i persistents al si de les esquerres dels països amb conflictes nacionals. El nostre cas és un nou capítol en el qual es repeteixen les mateixes posicions: uns plantegen que donar pes a l'eix nacional provoca una negació del subjecte de la classe treballadora i dels seus interessos, així com aliances intolerables amb enemics antagònics; altres defensen la complementarietat de les dues (o més) lluites, o fins i tot la concepció dels diversos eixos polítics com una lluita única i indestriable.

Al final, si gratem més enllà de les formulacions teòriques, trobem nacionalistes enfrontats que defensen les seves postures, sovint basades en la identitat, sota una densa cobertura d'argot socialista o d'esquerres. De vegades el debat pren la forma d'argumentar si un moviment independentista X és "bo o dolent" per al desplegament del programa d'esquerres. En el fons, però, aquest no és el motiu de la discòrdia.

Així és com trobem, per exemple, una Rosa Luxemburg alemanyitzada defensant, a principis del segle XX, que la llibertat de Polònia no contribuïa al progrés del socialisme. Tot, mentre els imperis rus i alemany esclafaven violentament el poble polonès. Trobem el comunista històric català Andreu Nin, que inicialment reconeix les dues lluites però que després passa a explicar la nacional com a mer instrument de l'emancipació de classe. O trobem Mao Zedong que, per torejar l'estretor del cànon marxista i donar pes a la lluita antiimperialista xinesa, encunya els conceptes de contradicció principal i secundària.

Vist amb perspectiva, aquest marc de debat és absurd i erroni: l'opressió de qualsevol ètnia o nació s'ha de combatre sempre, i amb més motiu si és la teva. Punt i final. Funciona com qualsevol altre dret democràtic: el sufragi universal, el dret d'associació, el dret de premsa, la separació de poders, el respecte a les minories ètniques, etc., funciona com la lluita contra la violència de gènere o qualsevol altra forma de discriminació.

L'esquerra independentista catalana s'ha esforçat en explicar i construir vincles entre el programa d'esquerres i el nacional, i és el que ha de fer. L'error, però, rau a considerar que aquest vincle és el que aporta valor al vessant nacional, ja que si no n'estaria presumptament desproveït. Posar condicions a la independència, voler la independència només si és d'una forma o considerar la llibertat nacional només com un instrument per a

altres fins: tot això forma part de la colonització ideològica, segons la qual la nostra llibertat nacional no importa prou.

Fixem-nos que l'esquerra normalment no estableix els mateixos condicionants a cap altra causa. Al dret del matrimoni homosexual no li preguntem quin efecte tindrà sobre les condicions de la classe treballadora; l'assumim com a just i prou. Les manifestacions pel dret a l'avortament poden ser interclassistes, i això no les converteix en un problema. La lluita antisionista a Palestina està dirigida per Hamàs, i pràcticament totes les esquerres hi donen suport.

Tanmateix, quan parlem de la independència catalana, apareixen els mil peròs. Un notable de l'esquerra catalana pacifista deia fa un temps que no volia l'Estat català si havia de tenir exèrcit, com si la reproducció de la situació actual (la unitat d'Espanya) ens situés en una millor posició en termes antimilitaristes. Fa uns dies, una persona destacada de la CUP esclaria públicament que prefereix una república espanyola a una monarquia catalana, un dilema fictici que ve a dir: "ei, que sóc independentista, però només circumstancialment, eh?". Quan el fet nacional incomoda fins i tot els líders independentistes, senyal que tenim un problema.

Durant el Procés, quan les idees es van trobar despullades al camp de batalla real, el desordre ideològic d'uns quants es va fer més que palès i es van produir situacions vergonyoses. Així, l'independentisme va aconseguir cap al 2011 esdevenir hegemònic, però una part de l'Esquerra Independentista, en lloc de celebrar aquesta victòria històrica després de 40 anys de lluita, es va incomodar pels seus nous companys de viatge. A nivell d'anècdota il·lustrativa, el lema "in-inde-independència", forjat per aquest moviment, va començar a sonar malament, perquè ara era compartit amb els convergents. Quan algú el cantava en aquests espais, la gent es mirava incòmoda, o el tapava amb un "a-anti-anticapitalista".

La solució ja està inventada, per bé que sigui impura: l'esquerra, tradicionalment socialista marxista, ha evolucionat amb el temps i -per sort- ha anat ampliant horitzons. El feminisme, per exemple, va fer una gran tasca qüestionant la perspectiva reduccionista del marxisme, que tenia dificultats per veure l'opressió entre persones més enllà del conflicte entre classes socials. Algunes feministes d'esquerres van fer relectures, esmenes i pedaços per estirar el marxisme, mentre que d'altres simplement van assumir que gènere i classe són dimensions polítiques diferents que intersecccionen.

Entenc que aquesta darrera és la línia que hem treballat menys i que té més sentit per als independentistes d'esquerres: deixar d'explicar el conflicte nacional com un subproducte o epifenomen del conflicte de classe, és a dir, superar l'economicisme i el reduccionisme a una sola

variable que ho explicaria tot, sigui la classe o això que a can CUP anomenen la indestriabilitat. És l'hora d'assumir que les diverses lluites aniran sovint juntes, de vegades separades i alguns cops presentaran contradiccions i dilemes complicats.

Com s'és socialista i nacionalista? Doncs és simple, i a la vegada incòmode: reconeixent la importància d'emancipar i vertebrar les comunitats nacionals, i a la vegada abordar i prendre partit en el conflicte de classe que es desenvolupa al seu si o a nivell internacional. De vegades això portarà a aliar-se amb l'esquerra nacionalista espanyola, i de vegades portarà a aliar-se amb la dreta catalanista. Aliances que s'han de basar en avenços programàtics propis, i que en cap cas han d'implicar l'assumpció de perspectives alienes.

Finalment, cal reconèixer l'obvietat que les conquestes d'esquerres no requereixen alliberar cap país, i que molts països s'han alliberat sense tombar el capitalisme. Cal actualitzar la teoria per tal que, quan s'obre la finestra d'una crisi nacional, puguem ser on toca sense remordiments. Tal i com ens diu l'instint, l'abraçada de David Fernández a Artur Mas el 9-N no va ser un error, malgrat que la nostra teoria i tradició política apuntessin en sentit contrari.

Els nous nacionalismes i les noves dretes

Si el nacionalisme a Occident havia passat de moda a partir dels horrors de les dues grans guerres mundials, ara aquest rebuig està caducant. A tot arreu torna a aparèixer en escena aquesta ideologia resilient, i ho fa de la mà, sobretot però no només, d'això que s'ha anomenat populisme de la dreta alternativa. Molt probablement, aquesta novetat alimentarà reaccions de l'esquerra antinacional, i tornarà a apartar les esquerres -descol·locades- del centre de joc.

En lloc d'entendre aquest nou nacionalisme com una oportunitat per obrir finestres, l'entendrem com una amenaça intrínsecament lligada a un programa conservador, reaccionari i xenòfob. En comptes de veure en aquest nou nacionalisme un camí per construir comunitat contra una globalització neoliberal, regalarem aquest paradigma a les dretes, com amb el Brexit, i aquestes l'ompliran de la seva mirada.

En realitat, fenòmens com el desballestament de l'Estat del benestar a Argentina de la mà de Javier Milei o als Països Baixos de la mà del partit antimusulmà de Geert Wilders potser no són postures tan nacionalistes com diuen ser. Ataquen eines de vertebració i solidaritat social i, per tant, ataquen la fortalesa de la nació. El terreny neonacionalista no és hostil al programa d'esquerres, sinó tot el contrari.

A Catalunya aquesta onada reaccionària també ha arribat, i la fruita madura comença a caure de l'arbre. El poder mediàtic espanyol i l'espai postPSUC està de festa: per fi existeix aquest nacionalisme català xenòfob contra el qual porta tota la vida lluitant. Tot i així, el nacionalisme català continua sent majoritàriament democràtic i republicà, i allò més nazi que es plantejarà a algú immigrat és que ha d'aprendre la llengua d'aquesta terra, tal com passa en qualsevol país lliure.

La manera de combatre aquesta nova dreta no serà amb la fórmula anacional que ens encanta gastar a les esquerres. Com apuntava al primer article, de nacionalismes n'hi ha de diversos. Dit d'una altra manera: el nacionalisme és en si mateix el camp de batalla. Si hi ha una preocupació social creixent pel deteriorament de la fràgil comunitat nacional, la resposta de l'esquerra no pot ser fugir d'estudi. No podem regalar cap terreny i menys aquest.

Rebutjar el nacionalisme o el neonacionalisme per por a semblar de dretes no és res més que una forma de subalternitat de les esquerres a les dretes. És posicionar-se en funció d'allò que aquestes fan i operar sense una agenda pròpia. Actuar per inèrcia i amb por de revisar els cànons de l'esquerra seria un error igual de gran.

Per acabar, assumir un plantejament nacionalista pot ajudar les esquerres radicals d'aquest país a aterrar les seves ponències ideològiques a un programa polític de transformació amb efectes reals. Un programa que expliqui com canviar el país des de la seva posició actual, i que aspiri a interpel·lar unes majories que clarament tenen pàtria, a desgrat de molts socialistes.

Què vol dir una esquerra nacionalista

Recapitulem: no parlem d'un canvi de 180 graus, atès que, *grosso modo*, les cartes ja són sobre la taula. Es tracta d'explorar amb sinceritat el fet que els independentistes o els que defensem la llengua catalana som i hem de ser nacionalistes, i resoldre d'una vegada la contradicció que les esquerres independentistes d'aquest país arrosseguem entre teoria i pràctica.

Es tracta de construir un vaixell fort per quan tornem a assaltar la mar, per tal que aquest cop no estigui a punt de partir-se. Que trobem la manera de fer de frontissa entre dos eixos que altres intenten escindir. Es tracta de revisar totes aquelles concepcions que portem a la motxilla i que són funcionals per al nacionalisme espanyol, com per exemple l'hàbit de justificar amb el cap cot que volem alliberar el nostre país.

Es tracta de no relativitzar les agressions lingüístiques que patim cada dia, deixar de veure-les com a problemes de segona categoria i deixar d'assenyalar només aquelles que executa l'Estat. De no donar l'esquena a la creixent ansietat lingüística, a la vulneració dels drets culturals i al risc que això suposa per la pervivència d'una nació agredida. Treballar efectivament contra la diglòssia i el supremacisme espanyol, també aquell que es reprodueix al si de les esquerres o sindicats.

Es tracta de tenir clar que hi ha moments de crisi de règim, obertura i moviments com durant el Procés, i altres d'atrinxerament, consolidació de posicions i definició, com ara. Es tracta de no confondre la necessitat de construir un sol poble amb la negació d'un conflicte que té la seva translació també dins la societat catalana. Que "eixamplar la base" no impliqui renúncies programàtiques.

Es tracta de construir i ampliar la identitat nacional, i fer-ho, és clar, des d'una perspectiva republicana i de conquesta de drets. D'assenyalar els greuges de ser català en un Estat hostil, i impugnar aquells discursos que obvien aquesta dimensió. Necessitem una esquerra independentista que formi explícitament nous nacionalistes, i que no abusi d'aquest independentisme anacional que porta com a conseqüència, entre altres, escissions massives de militants cap a espais d'esquerres no independentistes.

Es tracta d'assumir que l'impuls d'un programa democràtic, republicà, d'esquerres o socialista no només no contradiu, sinó que necessàriament s'articula en un projecte nacional i nacionalista. Es tracta de no confondre nacionalisme amb xenofòbia i de combatre la dreta sense disparar contra la legítima defensa del país. Es tracta de voler canviar el món des de les nacions, i no en contra seva. Es tracta d'avançar cap a un món lliure, i fer-ho començant pels Països Catalans.